

24.11.2025

EOAK/6743/2024

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Jarmo Hirvonen

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOLAUTAKUNNAN RATKAISUJEN TEKEMISEN JA NIIDEN ANTAMISEN VÄLINEN VIIVE

1 OMA ALOITE

Olen 13.9.2023 tekemässäni kanteluratkaisussa [EOAK/4909/2022](#) pitänyt ongelmallisena, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan istunnossa 12.4.2022 tehtyjen päätösten tiedoksianto oli kysymyksessä olleessa tapauksessa viivästynyt niin, että päätökset oli annettu tiedoksi kantelijalle vasta 30.5., 30.6. ja 18.8.2022. Saamani selvityksen perusteella viivästysten syynä oli lautakunnassa tavanomainen käytäntö, jonka mukaan lautakunnan ratkaisun perusteluja kirjoitetaan ja muokataan lautakunnan istunnon jälkeen suhteellisen pitkän ajan kuluessa. Monissa tapauksissa ratkaisu allekirjoitetaan ja annetaan tiedoksi vasta huomattavasti lautakunnan istunnon ajankohtaa myöhemmin. Silti tehty ratkaisu päivätään lautakunnan istuntopäivälle, koska ratkaisun lopputuloksesta on päätetty silloin.

Pidin mainitussa ratkaisussani ongelmallisena päätöksentekomenettelyä, joka mahdollistaa pitkän viiveen päätöspäivän sekä lopullisen päätösasiakirjan valmistumisen ja tiedoksiannon välillä. Sen vuoksi päätin ottaa lautakunnan päätöksentekomenettelyn erikseen yleisemmin tutkittavaksi omana aloitteenani. Päätin samalla selvittää myös sen, liittyykö muiden oikeusministeriön hallinnonalan lautakuntien toimintaan vastaavia ongelmia.

Perustuslain 111 §:n 1 momenttiin viitaten pyysin 5.10.2023, että oikeusministeriö toimittaa asian tutkimiseksi tarvittavan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan selvityksen ja antaa oman lausuntonsa asiassa. Kehotin selvityksiä ja lausuntoa laadittaessa kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

- a) Kuinka monessa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa käsitellyssä asiassa ratkaisupäivän ja tiedoksiantopäivän välinen aika on ollut pidempi kuin kuukausi kuluvana vuonna (2023) ja vuonna 2022?
- b) Noudatetaanko muissa oikeusministeriön hallinnonalan lautakunnissa (arvointikriteerilautakunta, kuluttajariitalautakunta, nimilautakunta, oikeudenkäyntiavustajalautakunta, tuomarinkoulutuslautakunta ja tuomarivalintalautakunta) vastaavaa käytäntöä kuin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa ja aiheutuuko tästä viivettä ratkaisun tekemisen ja antamisen välillä?

- c) Jos yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa koskevaa sääntelyä muutettaisiin niin, että ratkaisupäivä ja ratkaisun antopäivä erotettaisiin selvästi toisistaan samaan tapaan kuin hovioikeuksissa ja korkeimmassa oikeudessa, aiheutuisiko tästä oikeudellisia tai käytännöllisiä ongelmia?
- d) Miten yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa suhtaudutaan ratkaisupäivän jälkeen toimitettuihin lisäkirjelmiin tai -selvityksiin sinä aikana, jolloin ratkaisun perusteluja muokataan?
- e) Milloin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätöksen katsotaan tulevan julkiseksi?
- f) Ilmeneekö yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimituskirjana annetusta ratkaisuasikirjasta tai sen arkistokappaleesta ja asianhallintajärjestelmän tiedoista ratkaisun allekirjoituspäivä ja tiedoksiantopäivä?

2 LAUSUNTO JA SELVITYKSET

Edellä kohdassa 1 selostetun pyyntöni johdosta sain oikeusministeriön lausunnon sekä siihen liitetyt yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan, tuomarinkoulutuslautakunnan ja tuomarivalintalautakunnan selvitykset. Oikeusministeriön lausunnossa arvioitiin asiaa myös arviointikriteerilautakunnan, kuluttajariitalautakunnan ja nimilautakunnan toiminnan kannalta.

Lausunnosta ja sen mukana toimitetuista selvityksistä ilmeni seuraavaa:

- a) **Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa** asian ratkaisupäivän ja ratkaisun tiedoksiantopäivän ero oli 2023 keskimäärin 16 päivää ja 2022 keskimäärin 27 päivää. Vuonna 2023 asioita, joissa ratkaisupäivän ja tiedoksiantopäivän välinen aika oli yli kuukausi, oli 12. Vuotta aikaisemmin tällaisia asioita oli 11.
- b) **Kuluttajariitalautakunnan** työtavat vastaavat pääosin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan työtapoja. Kuluttajariitalautakunnan ratkaisuun merkitään päivämäärä, jona asia on esitelty lautakunnan kokouksessa. Asiasta keskustellaan kokouksessa ja tarvittaessa lopputuloksesta äänestetään. Päätöksen yksityiskohtia ja kirjoitusasua saatetaan muokata kokouksen jälkeen, ja tarvittaessa kokouksen jälkeen muokattu päätös lähetetään vielä jaoston jäsenille kommentoitavaksi. Yleensä päätökset kuitenkin lähetetään vain suoraan puheenjohtajalle sähköisesti allekirjoitettavaksi. Päätös saadaan julkaisukuntoon ja annetaan pääsääntöisesti 1–2 viikon kuluessa kokouspäivästä.

Myös **oikeudenkäyntiavustajalautakunnan** työtavat vastaavat pitkälti yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan työtapoja. Oikeudenkäyntiavustajalautakunnan ratkaisun päätöspäiväksi merkitään se päivä, jona asia on esitelty lautakunnan kokouksessa. Asiasta keskustellaan kokouksessa ja tarvittaessa lopputuloksesta äänestetään. Päätökselle otetaan kokouksessa ratkaisunumero lautakunnan sähköisestä asianhallintajärjestelmästä. Päätöksen kirjoitusasu saatetaan kuitenkin vielä muokata kokouksen jälkeen ja päätös kiertää sähköpostitse jäsenillä. Yleensä päätös saadaan julkaisukuntoon 1–2 viikon kuluessa kokouspäivästä. Mikäli päätöspäivä ja sen antopäivä eivät ole sama, tehdään tästä merkintä lautakunnan päätökseen. Päätöksen etusivulle, vasempaan yläreunaan merkitään erikseen ”ratkaisupäivä” ja ”antopäivä”.

Tuomarinkoulutuslautakunnassa päätöasiat ratkaistaan tuomarinkoulutuslautakunnan kokouksessa esittelystä keskustelun ja tarvittaessa suoritettavan äänestyksen jälkeen. Kokouksen jälkeen kokouksessa esillä olleisiin luonnosasiakirjoihin tehdään mahdolliset kokouksessa keskustellut muutokset ja muut korjaukset. Kokouksessa tehdystä päätöksestä voidaan laatia erillinen päätössiakirja tai antaa pöytäkirjanote. Lautakunnan kokouksessa tehdystä päätöksestä laadittu erillinen päätössiakirja päivätään lautakunnan kokouspäivälle. Pöytäkirjanote päivätään sen allekirjoituspäivälle, mutta lautakunnan kokouspäivä käy ilmi otteesta. Käräjänotaarin nimittämisestä laaditaan pöytäkirjanotteen lisäksi nimittämiskirja ja varatuomarin arvonimen tai tuomarikoulutetun nimikkeen myöntämisestä todistus. Nimittämiskirjat ja todistukset päivätään lautakunnan kokouspäivälle. Mainitut asiakirjat ja tarvittaessa valitusosoitus lähetetään asianosaiselle postitse viipymättä sen jälkeen, kun ne on laadittu ja allekirjoitettu. Pääsääntöisesti asiakirjat lähetetään noin viikon kuluessa kokouspäivästä. Tarvittaessa asiakirjoja voidaan toimittaa asianosaisille myös sähköpostilla.

TuomarINVALINTALAUTAKUNNASSA päällikkötuomarin ja vakituista tuomarin virkaa koskevan nimitysesityksen lopputulos tiedotetaan lautakunnan kokouksen jälkeen vielä saman päivän aikana ja kirjallinen lausunto päivätään tehdyksi esittelypäivänä. Kirjallinen lausunto annetaan pääsäännön mukaisesti noin viikon kuluessa kokouspäivästä. Lautakunnan kokouksessa tehdyn päätöksen lopputulos ei siten voi muuttua enää sen jälkeen, kun lopputuloksesta on tiedotettu. Kokouksen jälkeen kirjalliseen lausuntoluonnokseen tehdään mahdolliset kokouksessa keskustellut perustelumuutokset tai muut mahdolliset muokkaukset, jonka jälkeen kirjallinen lausunto annetaan tiedoksi hakijoille, viran auki julistamisesta päättäneelle tuomioistuimelle ja käräjätuomarin viran osalta lisäksi sille hovioikeudelle, jonka tuomiopiirissä käräjäoikeuden virka on, sekä oikeusministeriölle viikon kuluessa tuomarINVALINTALAUTAKUNNAN kokouksesta. Lautakunnan kokouksen ja kirjallisen lausunnon antamisen välillä oleva viive on siten korkeintaan noin viikon. Koska lautakunnan ratkaisun lopputulos on tiedotettu jo kokouspäivänä, kirjallisen lausunnon lopputulos on ennalta tiedossa. Lopputuloksen perustelut käyvät ilmi pian kokouksen jälkeen annettavasta kirjallisesta lausunnosta.

NIMILAUTAKUNNAN ensisijaisena tehtävänä on antaa Digi- ja väestötietovirastolle lausuntoja etu- ja sukunimeä koskevissa asioissa. Lautakunta voi pyydettäessä antaa lausuntoja myös tuomioistuimille ja muille viranomaisille. Lautakunnan työskentely perustuu esittelyyn ja sen pohjalta tehtävään lausuntojen antamiseen. Lausunnot päivätään kokouspäivälle, mutta tosiasiallisesti kokouksen pöytäkirjaa täydennetään ja muokataan kokouksessa käydyn keskustelun pohjalta noin reilun viikon ajan kokouksen jälkeen. Pöytäkirjan lausuntotekstit siirretään manuaalisesti varsinaisille lausuntopohjille kokouksen jälkeen, mikä vie oman aikansa. Pöytäkirja on noin viikon ajan lautakunnan jäsenillä tarkastettavana, minkä jälkeen sen katsotaan tulleen viralliseksi. Tämän jälkeen valmistuneet lausunnot allekirjoitetaan ja lähetetään eteenpäin lausunnon pyytäneelle taholle.

Arviointikriteerilautakunta ei tee hallintolaissa tarkoitettuja hallintopäätöksiä. Lautakunnan päätehtävänä on esittää yleisiä tulkintasuosituksia turvallisuusselvityksiä laativille viranomaisille. Lisäksi lautakunnan tehtävänä on antaa suojelupoliisille lausunto eräiden tehtävien hyväksymisestä turvallisuusselvitysmenettelyn piiriin. Lautakunta hyväksyy tulkintasuositukset ja suojelupoliisille annettavat lausunnot kokouksissaan. Hyväksymisen jälkeen tulkintasuositukset julkaistaan lautakunnan verkkosivuilla ja valtioneuvoston yhteisessä julkaisuarkistossa (Valto). Lautakunnan hyväksymät suojelupoliisille annettavat lausunnot lähetetään viipymättä kokouksen jälkeen suojelupoliisille.

- c) **Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan** antaman selvityksen mukaan, jos yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa koskevaa sääntelyä muutettaisiin niin, että ratkaisupäivä ja ratkaisun antopäivä erotettaisiin selvästi toisistaan samaan tapaan kuin hovioikeuksissa ja korkeimmassa oikeudessa, ja muutos toteutettaisiin lakitasoisena, asiasta ei aiheutuisi ongelmia. Tällainen muutos helpottaisi monin tavoin lautakunnan käytännön työskentelyä.
- d) Mikäli **yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaan** saapuu lisäkirjelmia tai -selvityksiä ratkaisupäivän jälkeen sinä aikana, jona ratkaisun perusteluja muokataan, asian esittelijä käy tällaiset asiakirjat läpi ja ne arkistoidaan kyseisen asian asiakirjoihin, eivätkä ne pääsääntöisesti aiheuta muita toimenpiteitä. Kuitenkin jos asian esittelijä havaitsee, että lisäkirjelmissä on annettu sellaista uutta tietoa, jolla voi olla kyseisen asian lopputuloksen kannalta oleellista merkitystä, esittelijä informoi asiasta ratkaisukokoonpanon puheenjohtajaa. Puheenjohtajan harkinnan mukaan on mahdollista päätyä siihen, että asia lisäkirjelmien saapumisen vuoksi käsitellään ja ratkaistaan uudelleen.
- e) **Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta** on katsonut lautakunnan päätöksen tulevan asianosaisjulkiseksi sen jälkeen, kun se on allekirjoitettu ja yleisöjulkiseksi sen jälkeen, kun asianosaiset ovat saaneet ratkaisun tiedoksi. Julkiseksi tuleminen porrastamisella pyritään turvaamaan asianosaisen mahdollisuus saada tieto päätöksestä ennen sen yleisöjulkiseksi tulemistä.
- f) **Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan** ratkaisun allekirjoituspäivä ei ilmene ratkaisiasiakirjasta tai sen arkistokappaleesta eikä asianhallintajärjestelmästä, koska niihin merkitään päätöspäivä. Ratkaisun tiedoksiantopäivä sitä vastoin ilmenee ratkaisiasiakirjaan liitettävästä lähetteestä sekä asianhallintajärjestelmästä.

3 RATKAISU

3.1 Kysymyksenasettelu

Arvioin **ensiksi** kysymystä siitä, selkeytyisivätkö oikeusministeriön hallinnonalan lautakuntien ratkaisukäytännöt sekä päätösten oikeusvaikutukset esimerkiksi niiden tiedoksiantoon ja julkisuuteen liittyvissä kysymyksissä, mikäli lautakuntien päätöksenteossa olisi tarvittaessa selkeästi erotettavissa päivä, jona ratkaisu tehdään (ratkaisupäivä) sekä päivä, jona se annetaan (antopäivä).

Mikäli ratkaisupäivän ja antopäivän eriyttämisellä olisi saavutettavissa hyvään hallintoon ja hallinnon lainalaisuuteen kiinnittyviä etuja, arvioin **toiseksi** sitä, edellyttäisikö eriyttäminen lainmuutoksia.

Arvioin **kolmanneksi** sitä, voidaanko yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan selvityksestä ilmenevää käytäntöä, jonka mukaan lautakunnan päätöksen yleisöjulkisuuden katsotaan määräytyvän sen perusteella, onko päätös annettu tiedoksi asianosaiselle, pitää lainmukaisena.

3.2 Ratkaisupäivän ja antopäivän eriyttämisen edut

Edellä mainitusta ratkaisustani [EOAK/4909/2022](#) ilmenevistä syistä olisi käsitykseni mukaan avoimempaa ja informatiivisempaa, jos lautakunnat päiväisivät ratkaisunsa sille päivälle, jona ratkaisu perusteluineen on valmiina annettavaksi asianosaiselle (antopäivä) eivätkä päivälle, jona ratkaisun lopputuloksesta ja perustelujen yleislinjoista on lautakunnan kokouksessa/istunnossa päätetty (ratkaisupäivä). Mainitussa ratkaisussani totesin muun ohella seuraavaa:

”Tässä asiassa on kysymys kantelijaa koskeneen muutoksenhakukelpoisen päätöksen tiedoksiantoon kuluneesta ajasta. Lautakunta oli ratkaissut asian jaoston istunnossa 12.4.2022, mutta päätös oli annettu tiedoksi kantelijalle vasta 18.8.2022 ja tämän vastapuolelle 23.8.2022. Asianosaiset olivat siten joutuneet odottamaan tietoa päätöksestä yli neljän kuukauden ajan. Päätöksessä oli ollut kysymys kantelijan vastapuolta velvoittavasta ratkaisusta, jossa oli kielletty vastaajaa jatkamaan kantajaan kohdistuvaa lain vastaista menettelyä. Ratkaisulla on siten ollut kantelijalle huomattava merkitys. Kantelijan lisäksi kirjelmässä esitetyn mukaan vastaajana ollut taho oli jatkanut menettelyään päätöspäivän jälkeen, mutta ennen päätöksen tiedoksisaamista.”

Lautakunnassa noudatettu menettely on siis ollut ongelmallinen sekä kantelijan oikeuksien että vastapuolen velvollisuuksien näkökulmasta. Asialla on myös yleistä merkitystä laillisuusvalvonnassa, jossa jälkikäteen arvioidaan, onko päätöksen tiedoksianto eri asiayhteyksissä tapahtunut viipymättä. Lautakunnan menettely on ongelmallinen myös sen ratkaisun julkiseksi tuleminen ajankohdan määräytymisen kannalta (kohta 3.4).

Ratkaisupäivän ja antopäivän eriyttäminen näyttäisi tuovan ratkaisun näihin ongelmiin.

3.3 Lautakuntien päätöksentekoon sovellettavat säännökset ja niiden muuttamisen tarpeellisuus

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annetun [lain](#) 12 §:n mukaan menettelyyn lautakunnassa sovelletaan hallintolakia, jollei kyseisessä laissa, yhdenvertaisuuslaissa tai tasa-arvolaisissa menettelystä toisin säädetä.

Kuluttajariitalautakunnasta annetun [lain](#) 24 §:n mukaan menettelyyn lautakunnassa sovelletaan hallintolakia siltä osin kuin mainitussa laissa ei toisin säädetä.

Valvonta-asian käsittelyyn oikeudenkäyntiavustajalautakunnassa sovelletaan luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun [lain](#) 19 §:n mukaan, mitä hallintolaissa säädetään siltä osin kuin laissa ei toisin säädetä.

[Hallintolaki](#) on yleislaki, joka koskee kaikkia valtion ja kunnan viranomaisia sekä yksityisiä, jotka hoitavat julkisia hallintotehtäviä. Näin ollen myös muihin kuin edellä mainittuihin oikeusministeriön hallinnonalan lautakuntiin sovelletaan hallintolakia.

Hallintolain 43 §:n 1 momentin mukaan hallintopäätös on annettava kirjallisesti. Saman lain 44 §:n mukaan kirjallisesta päätöksestä on käytävä selvästi ilmi muun muassa päätöksen tehnyt viranomainen **ja päätöksen tekemisen ajankohta**.

Hallintolain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä lain 44 §:ää on perusteltu seuraavasti ([HE 72/2002 vp](#), s. 107):

”Päätöksestä tulisi käydä ilmi myös päätöksen tekemisen ajankohta. Tällaisena ajankohtana ilmoitetaan tavallisesti päivämäärä, jona päätös on annettu. Käytännössä saattaa kuitenkin esiintyä tilanteita, joissa päätöksen tekemisen ajankohta on eri kuin päätöksen antamispäivä. Päätös saatetaan päivätä joko sen ratkaisupäivälle tai sille päivälle, jolloin se on asianosaisen saatavilla. Ehdotuksella pyritään selkeyttämään nykyistä käytäntöä edellyttämällä päätökseen merkittäväksi aina se päivämäärä, jona päätös on tehty.”

Oikeuskirjallisuudessa (Matti Niemivuo, Marietta Keravuori-Rusanen ja Kirsi Kuusikko: [Hallintolaki](#) 2010, s. 328) 44 §:n sisällöstä on todettu hallituksen esitystä vastaavasti seuraavaa:

”...päätöksestä tulee käydä ilmi päätöksen tekemisen ajankohta. Tällaisena ajankohtana ilmoitetaan tavallisesti päivämäärä, jona päätös on annettu. Käytännössä saattaa kuitenkin esiintyä tilanteita, joissa päätöksen tekemisen ajankohta on eri kuin päätöksen antamispäivä. Päätös saatetaan päivätä joko sen ratkaisupäivälle tai sille päivälle, jona se on asianosaisen saatavilla. Yhdenmukaisen käytännön saavuttamiseksi päätökseen tulisi tällaisissakin tapauksissa merkitä aina se päivämäärä, jona päätös on virallisesti tehty.”

Olli Mäenpään teoksessa Hallinto-oikeus ([2.1.2023 päivitetty verkkokirja](#)), jonka sisältö perustuu vuonna 2023 Oikeuden perusteokset -sarjassa julkaistuun Hallinto-oikeus-teoksen kolmanteen, uudistettuun painokseen, on todettu seuraavaa:

”Päätöksessä on ilmoitettava päätöksenteon ajankohta. Sillä tarkoitetaan päivää, jona ratkaisu asiassa on todellisuudessa tehty. Päätöksessä ei siten ilmoiteta esimerkiksi ajankohtaa, jona se on asianosaisen saatavilla tai jona se annetaan asianosaiselle. Päätösjajankohta ei vaikuta muutoksenhakuaikaan, joka normaalisti lasketaan päätöksen tiedoksisaamisesta.”

Hallintolain 45 §:n 1 momentin mukaan päätös on perusteltava. Päätöksen perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset

Jos päätökseen on ennen valituksen tekemistä vaadittava oikaisua erikseen säädetyssä oikaisuvaatimusmenettelyssä, ohjeet tällaisen oikaisukeinon käyttämisestä on lain 46 §:n 1 momentin mukaan annettava samanaikaisesti päätöksen kanssa.

Päätökseen, johon saa hakea muutosta valittamalla, on lain 47 §:n 1 momentin mukaan liitettävä valitusosoitus, jossa on mainittava muun muassa valitusaika ja mistä se lasketaan. Jos valittaminen on erityisen säännöksen nojalla kielletty tai päätös ei ole valituskelpoinen, päätökseen on 48 §:n mukaan sisällytettävä ilmoitus siitä, minkä säännöksen nojalla valittaminen ei ole mahdollista.

Hallintolain 54 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on annettava tekemänsä päätös viipymättä tiedoksi asianosaiselle ja muulle tiedossa olevalle, jolla on oikeus hakea siihen oikaisua tai muutosta valittamalla. Viranomaisen on annettava tiedoksi myös sellainen päätös, johon liittyy muutoksenhakukielto.

Hallintolain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä lain 54 §:ää on perusteltu seuraavasti ([HE 72/2002 vp](#), s. 117):

”Säännösehdotus sisältää yleisen ajallisen tehosteen, jonka mukaan viranomaisen on ryhdyttävä tiedoksianto edellyttäviin toimenpiteisiin viipymättä sen jälkeen, kun se on tehnyt asiassa päätöksen. Tällä pyritään varmistamaan, ettei päätöksen tekemisen ja tiedoksiannon välinen aika pitkity aiheuttomasti. Vaikka perustuslain 21 §:n 1 momentti ei suoranaisesti aseta vaatimuksia muulle kuin asian vireilläolon pituudelle, tähän voidaan katsoa liittyvän läheisesti vaatimus siitä, että myös päätöksen kohteena olevan henkilön kannalta olennainen tiedoksianto toimitetaan viivytyksettä.”

Edellä todetun perusteella vaikuttaa siltä, että hallintolakia säädettäessä on nimenomaisesti pyritty siihen, että hallintoviranomaisen päätös päivätään ratkaisupäivälle eikä antopäivälle. Viranomaiskäytäntöjä on haluttu tältä osin yhtenäistää. Kysymys on siis lainsäätäjän tietoisesta valinnasta. Hallintopäätöksen päivääminen ratkaisupäivälle toimii käsittääkseni pääosin hyvin, eikä havaintojeni mukaan aiheuta ongelmia silloin, kun kysymys on tavanomaisesta hallintopäätöksestä. Lautakunnissa tai muussa kollegiaalisessa päätöksentekomenettelyssä tilanne on kuitenkin toinen.

Hallintolain esitöissä ei ole kiinnitetty erityistä huomiota kollegiaaliseen päätöksentekoon, jossa kollegion jäsenet osallistuvat myös ratkaisun perustelujen muotoiluun sen jälkeen, kun ratkaisun lopputulos ja perustelujen yleislinjat on lautakunnan kokouksessa/istunnossa päätetty. Jos kollegion jäsenet ovat sivutoimisia ja joutuvat asettamaan päätoimiin liittyvät velvollisuutensa etusijalle henkilökohtaisessa ajankäytössään, lautakunnan ratkaisun perustelujen muotoilu saattaa kestää hyvinkin kauan. Usein myös lautakuntien sihteerit, jotka käytännössä luonnostelevat ratkaisujen perusteluja, ovat sivutoimisia.

Lautakuntien työskentelytavat muistuttavat useissa tapauksissa muutoksenhakutuomioistuinten työtapoja. Hovioikeuksissa ja korkeimmassa oikeudessa ratkaisu kirjataan tehdyksi istunnossa, jossa asia on ratkaistu, mutta käytännössä ratkaisun perustelut saavat lopullisen muotoilunsa vasta konseptikierrolla tai ratkaisukokoonpanon jatkoneuvotteluissa istunnon jälkeen.

Korkeimmassa oikeudessa ratkaisupäivän ja antopäivän välinen ero voi olla kuukausia. Kuvaavaa on, että esimerkiksi korkeimman oikeuden ratkaisussa [KKO 1996:153](#) käsitellyssä tapauksessa korkeimman oikeuden jäsen oli ollut mukana ratkaisemassa asiaa 8.9.1995 pidetyssä istunnossa. Ratkaisua annettaessa 2.11.1995 hän toimi jo eduskunnan oikeusasiamiehenä, mikä on antanut aiheen ratkaisua koskeneeseen purkuhakemukseen, jonka korkein oikeus on mainitulla ennakkoratkaisullaan hylännyt.

Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölösen 21.12.2022 antamassa hovioikeuksia koskeneessa pääkäsittelyn, asian ratkaisemisen ja ratkaisun antamisen muodostaman käsittelyketjun viivästyksiä koskeneesta ratkaisusta [EOAK/2472/2022](#) ilmenee, että ratkaisupäivän ja antopäivän väli voi hovioikeuksissakin olla useita kuukausia.

Edellä selostetut tuomioistuimia ja lautakuntia koskevat havainnot osoittavat, ettei asianmukaisesti perusteltu ratkaisu ole yleensä vielä ratkaisupäivänä valmis vaan sen perustelut kirjoitetaan ja tarkastetaan ratkaisupäivän ja antopäivän välisenä aikana. Sen vuoksi lautakuntia koskeva hallintolain 54 §:n 1 momentin vaatimus siitä, että viranomaisen on annettava tekemänsä päätös viipymättä tiedoksi, on lautakuntien osalta ongelmallinen. Tuomioistuinten lainkäyttöön ei sovelleta hallintolakia, joten mainittu säännös ei koske niitä.

Käsitykseni mukaan hallintolain 44 §:n vaatimus päätöksen tekemisen ajankohdan ilmoittamisesta (ratkaisupäivä) ja siihen liittyvä hallintolain 54 §:n 1 momentista johtuva viipymättömän tiedoksiannon vaatimus asettavat lautakuntatyöskentelylle vaatimuksia, joita ei edellä kerrotuista syistä käytännössä voida täyttää. Tämä saattaisi nähdäkseni antaa oikeusministeriölle aiheen pohtia joko hallintolain mainittujen säännösten tai lautakuntia koskevan erityissääntelyn täsmentämistä niin, että päätöksen tekemisen ajankohtana voitaisiin lautakunnissa pitää ratkaisupäivän sijasta antopäivää ja tiedoksiannon viivytyksettömän toimittamisen vaatimus kytkettäisiin viimeksi mainittuun päivään. Sen lisäksi ratkaisusta voisi ilmetä ajankohta, jona ratkaisun lopputuloksesta on ratkaisuelimen istunnossa tai kokouksessa päätetty (ratkaisupäivä tai esittelypäivä), mikäli tätä pidetään tarpeellisena.

3.4 Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan ratkaisun julkiseksi tulemisen ajankohta

Julkiseksi tulemisen ydinsisältö on, että vasta julkiseksi tullut viranomaisen asiakirja on asiakirja, josta jokaisella on oikeus saada tieto. Lautakuntien päätöksen julkiseksi tulemisen ajankohta määräytyy viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki) 6 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan. Kohdassa tarkoitetut asiakirjat kuten viranomaisen päätös tulee julkiseksi, kun päätös on allekirjoitettu tai sitä vastaavalla tavalla varmennettu. Varmennus voidaan tehdä myös sähköisesti.

Tuomioistuimen päätös ja tuomio puolestaan tulee julkiseksi, kun ratkaisu on annettu tai kun se on asianosaisten saatavissa (julkisuuslain 6 §:n 1 momentin 7 kohta). Tuomioistuinten osalta sääntelyssä on siis otettu huomioon mahdollinen ratkaisupäivän ja antopäivän välinen ero.

Oikeusministeriö asetti ajalle 22.1.2021–30.06.2023 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella julkisuuslain ajantasaistamiseksi tarvittavat lainsäädännön muutosehdotukset. Työryhmän toimikautta jatkettiin 31.10.2023 asti. Työryhmän mietinnössä ([Oikeusministeriön julkaisuja: Mietintöjä ja lausuntoja 2023:32](#)) ehdotetaan säädettäväksi uusi julkisuuslaki, jolla pyritään saavuttamaan nykyistä selkeämpi ja toimivampi viranomaisten toiminnan julkisuutta sääntelevä yleislaki, joka edistää yhteiskunnan avoimuutta ja vastaa nyky-yhteiskunnan vaatimuksiin.

Tiedonsaantioikeus edellä mainitussa lainkohdassa tarkoitettuihin päätöksiin ja toimituskirjoihin sekä niiden käsittelyä varten laadittuihin asiakirjoihin muutettaisiin työryhmän ehdotuksen mukaan alkamaan siitä ajankohdasta, kun päätös on hyväksytty, taikka toimituskirja annettu tai asetettu saataville. Työryhmän mukaan (s. 146) julkiseksi tulemisen ajankohta ei merkittävästi muuttuisi, eikä kohdassa tarkoitettujen asiakirjojen osalta muutoinkaan ole tarkoitus muuttaa säännöksen sisältöä.

Jos asiassa annetaan toimituskirja tai muu asiakirja, viranomaisen on julkisuuslain 6 §:n 3 momentin mukaisesti huolehdittava mahdollisuuksiensa mukaan tarvittaessa siitä, että asianosainen voi saada asiakirjan sisällöstä tiedon ennen sen julkiseksi tulemistä.

Oikeuskirjallisuuden mukaan (Olli Mäenpää: [Julkisuusperiaate 2020](#), s. 121 ja 31) hallintopäätös tai tuomio on julkisuuslain 6 §:n 3 momentin mukaan mahdollisuuksien mukaan annettava tiedoksi asianosaiselle ennen kuin se tulee julkiseksi. Lainkohdassa tarkoitettu päätöksestä ilmoittaminen asianosaiselle voi kuitenkin tapahtua myös vapaamuotoisesti esimerkiksi puhelimitse tai sähköpostilla. Säännöksen taustalla on mainitun teoksen mukaan hyvään hallintoon ja oikeusvaltioon kuuluva periaate, jonka mukaan asianosaisella on oikeus saada tieto suoraan viranomaiselta, joka on tehnyt päätöksen, eikä esimerkiksi tiedotusvälineistä.

Julkisuuslain 6 §:n 3 momentti koskee siis tiedoksiantoa asiakirjan sisällöstä asianosaiselle **ennen** asiakirjan julkiseksi tulemistä.

Viranomaisen päätöksen sisältävä asiakirja puolestaan **tulee julkiseksi**, kun se on **allekirjoitettu** tai sitä vastaavalla tavalla varmennettu.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan selvityksessään esittämä käsitys, jonka mukaan lautakunnan päätös tulisi vain **asianosaisjulkiseksi** sen jälkeen, kun se on allekirjoitettu ja **yleisöjulkiseksi** vasta sen jälkeen, kun asianosaiset ovat saaneet ratkaisun tiedoksi, ei siis ole julkisuuslain mukainen. Totean lisäksi seuraavaa.

Saamani selvityksen mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätöksen allekirjoituspäivä ei ilmene ratkaisiasiakirjasta tai sen arkistokappaleesta eikä asianhallintajärjestelmästä, koska niihin merkitään päätöspäivä. Kuten tähän omaan aloitteeseeni johtaneessa asiassa ilmeni, ratkaisiasiakirjaan merkityn päätöspäivän sekä ratkaisun lopullisen valmistumisen ja allekirjoituksen eli julkiseksi tulon hetken välillä voi kulua jopa kuukausia.

Pidän tätä julkisuusperiaatteen ja yleisöjulkisuuden tosiasiallisen toteutumisen ja sen jälkikäteisen valvonnan kannalta hyvin ongelmallisena. Mielestäni viranomaisen päätöksen julkiseksi tulemisen hetki on voitava yksiselitteisesti todeta suoraan viranomaisen päätöksestä. Tämä on välttämätöntä myös esimerkiksi siinä tilanteessa, että ylimmälle laillisuusvalvojalle tulee kantelu viranomaisen päätöstä koskevan tietopyynnön käsittelyn viivästymisestä.

Jos viranomaisen päätöksen allekirjoituspäivä eli päätöksen julkiseksi tulemisen hetki poikkeaa ratkaisiasiakirjaan merkitystä päätöspäivästä, mielestäni myös allekirjoituspäivä tulisi merkitä päätökseen.

Hallintolain 44 §:ssä edellytetään, että viranomaisen päätökseen merkitään aina se päivämäärä, jona päätös on tehty. Käsitykseni mukaan tämän kanssa ei olisi ristiriidassa se, että päätöksen merkittäisiin edellä tarkoitetuissa tilanteissa **lisäksi** päätöksen allekirjoituspäivä.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä esittämäni käsitykset yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan sekä muiden oikeusministeriön hallinnonalan lautakuntien tietoon.

Esitän oikeusministeriön harkittavaksi mahdollisiin lainvalmistelutoimenpiteisiin ryhtymistä, jotta lautakuntien päätösten tekemisen ajankohdan (ratkaisupäivä) ja sen ajankohdan, jolloin ratkaisu on asianosaisten saatavilla (antopäivä) merkitys ja oikeusvaikutukset täsmentyisivät niin, että esimerkiksi päätösten viipymätöntä tiedoksiantoa ja julkiseksi tulon hetkeä koskevat ongelmat saataisiin lain tasolla ratkaistuksi.

Näissä tarkoituksissa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni oikeusministeriölle ja pyydän ministeriötä toimittamaan sen hallinnonalsansa lautakunnille.

Pyydän oikeusministeriötä ilmoittamaan 30.6.2026 mennessä, mihin toimenpiteisiin esitykseni on mahdollisesti antanut aihetta.